

Tema Luftvärnshistoria s 12 – 13

Vårt Luftvärn

Luftvärnets befälsutbildningsförbunds tidskrift

Nr 1 – 2 • Årgång 66 • 2006

Lv 3 Kamraten och Museivännerna

Luftvärnets Befälsutbildningsförbund

Box 278 03, 115 93 STOCKHOLM

Lidingövägen 28, kasernvakten K 1 anvisar

Tfn 08-664 71 89, Fax 08-665 30 76

E-post: lv@forsvarsutbildarna.se

Hemsida: www.forsvarsutbildarna.se/lv

Förbundssekreterare

Georg Ekeström

Grindvägen 22 B, 761 62 NORRTÄLJE

Tfn bostad 0176-164 07

Lvbyn

Ytterskär, 760 40 VÄDDÖ

Tfn 0176-542 19, Fax 0176-545 92

E-post: vaddo@forsvarsutbildarna.se

Hemsida: www.forsvarsutbildarna.se/vaddo/

Intendent

Ann-Katrin Johansson

Mobil 0708-990 632

Vårt Luftvärn

Ansvarig utgivare Olle Madebrink

Tfn 08-500 320 01, Mobil 0705-752 573

E-post: olle.madebrink@forsvarsutbildarna.se

Redaktör Bo Pederby

Båtsman Nähls väg 61, 163 47 SPÅNGA

Tfn och Fax 08-366 038, Mobil 0706-666 038

E-post: bo.pederby@forsvarsutbildarna.se

Biträdande redaktör Georg Werle

Vigelsjövägen 5 D, 761 51 NORRTÄLJE

Tfn 0176-175 90 (även fax) och 154 67

E-post: georg.werle@forsvarsutbildarna.se

Redaktionskommitté

Georg Ekeström, Bo Pederby, Georg Werle

Medlemskap och Vårt Luftvärn

25 kr per år, ständigt medlemskap 500 kr.

Medlemsavgift betalas till plusgiro 5 98 88-8.

Medlemsavgift för medlemmar i Skytteföreningen och Lv 3 kamratförening betalas av respektive förening.

Innehåll

Göran Wahlqvist

Regementschefen lyfter på hatten.....3

Bengt Nitz

Skarpskjutning på Korsö.....5

Anders Fransson

Ungdomsledarkurs på Vaddö.....6

Pampas Night.....6

Försvarsinfo mm, Lv i framtida

insatser.....8

Ulv:s program, Nationaldagsfirande 10

Återvändartträff på Lv 3 efter 5 år.....11

Tema Luftvärnshistoria

Thomas Claesson

RBS 70 och Nordic Battle Group.....12

Leif Tyrén

Skrik-Lasse.....14

Bo Pederby

Två berättarcafèer.....16

Georg Werle

Boken Luftvärnets historia behövs....18

Christer Urbom

Stockholms luftvärnsställningar 1939 – 1945.....20

Omlagsbilden: Här förbereds lunchen vid Tollares luftvärnsställning. Medlemmar ur Luftvärnsförbundet på studiebesök.

Omlagsfoto: Olle Madebrink

 MILJÖMÄRKT Trycksak lic nr 341 290

Göran Wahlqvist

Regementschefen lyfter på hatten och gratulerar

Foto: Luftvärnsregementet

Regementets lag i *Försvarsmaktsbudkavlen* blev tvåa i 2005 års tävling. Det är den bästa placering som ett luftvärnslag nått sedan premiäråret 1956, då Lv 6 vann den dåvarande Armémästerskapsbudkavlen. Prestationen är den bästa som ett lag från Halland någonsin uppnått.

Vill också lyfta fram våra KB-elever som genomfört en alldeles utmärkt *högvaktstjänstgöring* och en mycket PR-skapande insats vid *försvarsmaktsdagarna* i Bohuslän. När jag får spontana samtal från civila människor som bevisat dessa dagar och bara vill tala om att våra pojkar och flickor gjort ett väldigt fint intryck, då är det trevligt att vara regementschef. Tack skall Ni ha och fortsatt så.

Nya och kompetenta medarbetare

Vi har efter sommaren fått ett antal nya mycket kompetenta medarbetare, så att vi i skrivande stund bara har en vakans på civila medarbetare och är fulltaliga när det gäller

officerare. Vi har nu 688 värnpliktiga att utveckla till insatsorganisationen, till internationella uppgifter och förhoppningsvis också till framtida arbetskamrater.

Vilka är då utmaningarna?

Året vi har framför oss är det sista med nuvarande värnpliktsutbildningssystem. Nästa år har vi ett helt ny utbildning – det är en stor utmaning.

I år skall vi utbilda ett:

Kompani RBS 70

Kompani RBS 97

Stabskompani.

Insatskompani.

Vi skall dessutom genomföra **befälsutbildning på RBS 23** 2006. Materielleveranser kommer att ske under året och värnpliktsutbildning på systemet startar nästa utbildningsår. För närvarande är högkvarterets inriktning att RBS 23 skall bli ett DEMOförband, medan försvarsbeslutet anger att RBS 23 skall bli ett bataljonsförband. Själv är jag helt säker på att riksdagen har rätt och att det vore ett misstag att inte göra RBS 23 till ett operativt förband.

Insatsförsvaret ställer nya, stora krav

Signalerna om insatsförsvaret som ersättare till det förrädsställda invasionsförsvaret blir allt tydligare. Förändrade beredskapskrav, erfarenheter från *PPF*-mötet i Åre och att regementet får allt större internationella upp-

➔

Foto: Luftvärnsregementet

Alla rankade förband

1. F 17, Ronneby	16. I 5, Östersund
2. A 9, Kristinehamn	17. T 2, Skövde
3. Lv 6, Halmstad	18. FM UndSäkC
4. Ing 2, Eksjö	19. 3. Sjöstridsflottiljen
5. K 4, Arvidsjaur	20. ATS, Östersund
6. Amf 4, Göteborg	21. P 18, Visby
7. F 21, Luleå	22. F 7, Sätenäs
8. P 4, Skövde	23. K 3, Karlsborg
9. P 10, Strängnäs	24. F 4, Östersund
10. S 1, Enköping	25. LSS, Uppsala
11. Ubåtsflottiljen	26. Sjöstridsflottiljen
12. Amf 1, Vaxholm	27. Helikopterflottiljen
13. I 19, Boden	28. Marinbasen
14. P 7, Revingehed	29. Livgardet, Stockholm
15. SkyddC, Umeå	Källa: Vämpliktsrådet

Luftvärnssoldaten i Halmstad får bra utbildning och trivs. Lvregementet tredje bästa förband enligt Värnpliktsrådet 2005

gifter kräver en del förändringar. Själv är jag mycket positiv till denna utveckling och ser inga svårigheter – jag hyser heller inte minsta tvakan om att luftvärnsregementets personal kommer att klara en sådan uppgift.

Det vi nu måste göra är att ”skruva” om vår insatsorganisation på ett sådant sätt, så att vi kan leverera efterfrågade insatsförband. Beaktat den lilla utbildningsvolym som lvregementet har och att vi inte längre får medel att genomföra repövningar, samträna förband från olika årsklasser, måste vi se till så att grundutbildningen avkastar en insatsbataljon per utbildningsomgång. Ökade krav på internationell tillgänglighet gör att vi måste skapa en professionell ledning till våra insatsförband med soldater från den nya utbildningen.

Detta sammantaget gör att

- ✓ Vår insatsorganisation kommer att bestå av mixade förband.
- ✓ Alla förband (bataljoner) blir lika eller nästan likadana organisatoriskt,
- ✓ Antalet värnpliktiga, som vi klarar att utbilda till godkänt resultat under det enskilda utbildningsåret, blir bestämmande för förbandets storlek.

- ✓ Yrkesofficerare och reservofficerare får delvis nya roller, som kräver ökad profffsighet.

Organisationen och kompetensen

Ska vi lyckas med detta måste vi inse, att detta kan vi bara åstadkomma tillsammans. Därför har det varit mycket angeläget att genomföra temadagarna under september. De har varit en viktig grund för att arbeta vidare med organisations- och kompetensfrågorna, som vi satt i fokus under årets luftvärnsfältövning, som genomfördes i början av oktober och befälsutbildningsveckorna med det övergripande temat *Internationalisering* under hösten och vintern.

Min målbild

Min målbild är att vi genomfört dessa förändringar, när utbildningsåret 06-07 börjar. Detta leder naturligtvis till ett antal friktioner under året, när två system eller övergripande principer möts. För det är inte så enkelt, att det finns entydiga svar på var det gamla skall sluta och var det nya börjar. Det tar tid att styra om en så komplicerad verksamhet i en så stor organisation.

Bengt Nitz

Skarpskjutning från Korsö med robot 70 i somras

Från Korsö i Stockholms ytterskärgård genomförde Amf 1 (Amfibieregemente 1) skarpskjutning med robot 70 i början av juli 2005. Korsö bjöd på sin vackraste sommarsida med värme i såväl luften som vattnet när Amfibiekurs luftvärn och Amfibiekurs övningsledare luftvärnsrobot samlades i strandmässen på Korsö.

Gotland runt – ett problem

Gotland Runt, med start och mål vid angränsande Sandhamn, var på grund av vädret den långsammaste någonsin. Detta visade sig ställa till större problem än vad övningsledningen hade kunnat tro före skjutningen. Trots detta kunde det genomföras skjutning mot såväl målet med fart 90 m/s som mot det nya målet (bannermålet) med fart 140 m/s.

Erfarenheter från 140 m/s målet

Detta mål visade sig vara mycket svårt att upptäcka. Skjutningarna genomfördes på

kvällar och tidiga morgnar för att undvika de flesta seglarna. Då var himlens rosa ljusblå färg ett problem. Vid det första passet mot detta snabba mål var det mycket svårt att hitta målet för skytten. Målet hittades som tidigast 1 sekund efter eldförbud.

Hitta mörka mål är lättare

Pontus Jansson, som var övningsledare, bad om ett mörkare mål för bättre kontrast. Vid nästa morgons skjutning visade det sig att NYGE inte bara hade målat noskonen svart, utan även monterat in en strålkastare i målet. Skyttarna hade då inga problem att fånga målet och följa långt före eldtillstånd.

Nöjd kurschef

När det väl var fritt på sjön kunde man i tre löpor i rad skjuta, innan riskområdet återigen innehöll en segelbåt. Jag, Bengt Nitz, kunde som kurschef gratulera såväl kårens senaste tillskott bland godkända övningsledare som de glada skyttarna.

Skyttarna från vänster: Fänrik Öhnfeldt, löjtnanterna Frembäck, Karlsson och Jonsson.
Foto Författaren

Ungdomsledarkurs på Vaddö

Anders Fransson signalist vid Roslagsbataljonens batstab och instruktör vid ULV. Utbildar sig vid KTH till civilingenjör inom träteknik.

Nymuckade meniga till hårdnackade löjtnanter

Den 31 juli 2005 strax före sju-tion rullar en inhyrd SL-buss in på Lvbyns parkering. I bussen sitter en samling förväntansfulla människor från olika delar av landet med olika bakgrund och erfarenhet. Det är allt från nymuckade meniga till hårdnackade löjtnanter, som varit med ett bra tag. Vi möts av kurschefen, kapten Hurme, som ställer upp oss, för upprop. Vi får våra rum och så är det middag.

Tufft men bra program

Senare introduceras kursen, alla delas in i grupper och fotograferas. Kapten Hurme informerar om att kursveckan varvas med teori i ämnen som föreningskunskap, trupp utbildning, etik, mångfald och ledarskap samt praktik i trupp utbildning och ledarskap. Det kommer inte att bli mycket fritid eftersom det blir tjänst nästan varje kväll. Veckan kommer att avslutas med en patrullfälttävlan och en kursmiddag.

Kilometerspåret i gryningen

Typiskt, ingen schemalagd fysträning och ingen ledighet på kvällen! När skall man då göra av med all energi, som man stoppar i sig

i matsalen? För det käket är det sannerligen inget fel på. Jaha, då får jag ta tag i det själv då, och jag hittar ju ganska bra på Vaddö, efter allt krigande på skjutfältet. Sagt och gjort, nästa morgon kl 0550 stiger fyra tappra själar upp och springer ut på 4 km spåret.

Fänrik Ewa utbildar i ledarskap

Ledarskapsutbildningen skötte Ewa Ståhle och den inleddes med teori, men varvades med jämna mellanrum med praktiska övningar. En övning, som var riktigt kul, var att bilda en mänsklig knut som man skulle lirka upp. Det gick till så att gruppen ställde sig i en ring med händerna sträckta in mot mitten. Därefter blundade man och gick sakta in mot mitten och tog tag i två händer. När sedan alla hade fått tag i två händer så var det dags att öppna ögonen. Nu skulle gruppen så snabbt som möjligt lirka upp knuten, så att gruppen bildade en ring igen, utan att släppa händerna. Detta var en svår men mycket rolig och givande övning.

Patrullbåtspaddling avgjorde

Sista eftermiddagen på kursen var nu här, och all trupp utbildning och teori var överstökad. Nu var det bara patrullfälttävlan och kursmiddagen kvar. Tre patruller tävlade och tävlingen innehöll 6 moment. Det var jämnt ända in till slutet, men sista momentet var att paddla patrullbåt 56. Vårt lag låg illa till i början, men till slut lyckades vi paddla fortare och ta hem segern. Kvällen avslutades med kursmiddag, som blev mycket trevlig och rolig med en hel del sång och spex.

Lektion i ledarskap. Gruppen försöker lösa upp den mänskliga knuten.

Foto: Anders Fransson

Betala din årsavgift för 2006

Luftvärnsförbundets postgiro **59888-8** Årsavgift **25 kr** Ständigt medlemskap **500 kr.**

Medlemsinloggning på Internet

Gå in i vårt medlemsregister på: www.forsvarsutbildarna.se/lv och kolla själv eller ändra dina personuppgifter. Ditt *medlemsnummer* står på tidningens adressetikett (spara ditt nummer), *lösenordet* är texten *medl* följt av de fyra sista siffrorna i ditt personnummer, t ex: *medl0293*.

Lv 3 Kamraterna

Ännu en seger i Pampas Night för Lv 3

Lv 3-laget **Kanonerna** vann en utklassningsseger i årets Pampas Night. Framgången blev total, då även lagen **Raketerna** och **Still Kicking** placerade sig som trea och femma. Lv 3 lagens bästa prestation någonsin. Det är härligt, när man ser gamla kämpar, som Ulf Åström och Thore Reinhold susa fram i Karlbergsparken. Stor del i framgången kan även tillskrivas den fina service som lagen fick av Bernt Averland, Nils Bergström, "Skepparn" och Bengt Tapper. Tack för alla fina prestationer, nya och gamla Lv 3:are!
Skriver **Gerhard Lilliestierna**

Tommy Lindberg i det segrandelaget Lv 3 Kanonerna höjer vandringspriset.

Foto: Nils Bergström

Försvårshögskolan har flyttat in i detta nybyggda hus, som anpassats till verksamheten

Försvårsinformation på Försvårshögskolan torsdagen 2 februari 2006 kl 18 00

Information om Försvårsmaktens pågående insatser och möjliga uppgifter för luftvärnet internationellt och nationellt i **Försvårshögskolans nya lokaler på Drottning Kristinas väg, entré via nr 37**, vid Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm. Ca 400 m promenad från Östra station / T-station Tekniska högskolan. Luftvärnsförbundet är värd.

Samling och kaffe med smörgås i kaféet Propellern på FHS kl 1800. Mötet slutar ca 2030. Anmälan med namn och personnummer senast tisdag **31 januari** till förbundskansliet.

Luftvärnets Befälsutbildningsförbunds Årsmöte på Försvårshögskolan torsdagen 30 mars 2006

Årsmöte (Förbundsstämma) och aktuell försvårsinformation i **Försvårshögskolans nya lokaler på Drottning Kristinas väg, entré via nr 37**, vid Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm. Ca 400 m promenad från Östra station / **T** Tekniska högskolan.

Program:

1745 Inpassering, samling och registrering.	1845 Försvårsinformation.
1800 Förbundsstämma, därefter kort rast.	1930 Konstituerande styrelsesammanträde.
	1945 Gemensam middag.

Anmälan med namn och personnummer senast **27 mars** till förbundskansliet.

Surfaced-Launched Advanced Medium Range Air-to-Air Missile (SLAMRAAM) är ett av de system som NATO nu utvärderar som nytt Lv mot hotet från kryssningsrobotar. Svenska flygvapnet har också nyligen anskaffat AMRAAM (rb 99) som flygburen radarjaktrobot till JAS 39 "GRIPEN.

Sveriges ökade internationella engagemang kan tyvärr också leda till att vi kan komma i konflikt med aktörer, som disponerar kvalificerade luftburna vapensystem och använder terrormetoder.

Lv i framtida insatser

Helgkurs på Vaddö 21-23 april 2006

Mål och omfattning:

Kunskap om luftvärnets framtida roll i väpnad strid vid internationella och nationella insatser. Hotbild för samt krav på framtida luftvärnssystem och dess samordning.

Kursen är öppen för **samtliga medlemmar i Försvarsutbildarna dvs f d CFB**, luftvärnsbefäl i värnpliktsåldern prioriteras. Maximalt deltagarantal 25 personer. Gemensam bussresa arrangeras Stockholms C t o r Vaddö.

Anmälan med namn, samtliga personuppgifter och ev önskemål om resor hemmet t o r Stockholm, senast fredag 31 mars till förbundskansliet.

Nytt namn och nya adresser gäller

Hemsida på Internet: www.forsvarsutbildarna.se/lv

Lvkansliets e-adress: lv@forsvarsutbildarna.se

ULv våren 2006

Vår pigga ungdomsavdelning planerar dessa våraktiviteter

Foto: Erik Lund

Eleverna utbildas i sjukvård. Här räddas en sårad soldat. De lär sig också att resa och maskera tält.

Foto: Anders Fransson

- **Lördag 28 januari** Dagsövning Vapentjänst Berga
- **Helgen 24-26 februari** Förläggnings- oeh vintertjänst på Väddö.
- **Helgen 24-26 mars** Terrängtjänst och sambandstjänst på Väddö.
- **Helgen 7-9 april** Överlevnads-, terräng- och vapentjänst på Väddö.
- **Helgen 12-14 maj** Förevisning för anhöriga och kursavslutning på Väddö.

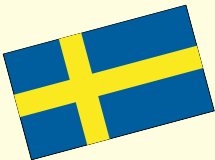
ULv medverkar också i **Luftvärnsförbundets fanvakt** under firandet av **Sveriges Nationaldag 6 juni 2006**.

Ytterligare information om **ULv** finns på Internet: www.forsvarsutbildarna.se/ulv

FBU byter namn till Försvarsutbildarna. Som följd av det nya web- och emailadresser

Hemsida på Internet: www.forsvarsutbildarna.se/lv

Lvkansliets e-adress: lv@forsvarsutbildarna.se

Nationaldagsfirande i Stockholm tisdagen 6 juni 2006 Nationaldagen som är helgdag

Luftvärnsförbundet medverkar i **Frivilligförvarets dag** på **Raoul Wallenbergs torg** kl 11-16, samt med **en fanvakt** i festtåget från **Kungsträdgården** kl 1730 till det tv-sända nationaldagsfirandet på Skansen.

Välkommen – ingen föránmälan behövs!

Mer information om våra aktiviteter finns på Internet: www.forsvarsutbildarna.se/lv

Återträff på Lv 3 5 år efter nedläggning

20 augusti 2005 ordnade Lv 3 Kamratförening, Roslagens Luftvärnsstiftelse och Garnisonsmuseets Vänförening i samverkan en återträffsdag. Gamla Lv 3 kamrater fick se hur området förändrats genom att fastigheterna byggts om och företag flyttat in på området. Idag är området Campus Roslagen med kontor och high tech, högskolor och kaserner, som blivit studentbostäder.

Foto: Nils Bergström

Foto: Bo Pederby

På kvällen åt 250 personer middag på OffenCiven och i anslutna tält. Under tältduken kom värmen både utifrån och inifrån. Aldrig tidigare har OffenCiven haft så många gäster vid sittande bord. Foto: Nils Bergström

Till vänster: Museet hade ÖPPET HUS hela dagen, och besökarna vandrade runt i de båda utställningshusen under sakkunnig ledning. 300 personer antecknade sig i besöksboken, långt fler besökte museet.

Under dagen ordnades olika tävlingar. Före middagen förrättade siste chefen Lv 3 Gerhard Lilliestierna prisutdelning under muntra former.

Foto: Nils Bergström

Thomas Claesson

RBS 70 på väg mot Nordic Battle Group

Thomas Claesson, utbildad robottekniker på RBS 67, Basic Hawk 1965/66. Därefter drygt 4 år som arméingenjör vid Lv 4 och 3 år vid Lv 6. Sedan 1990 materielsystemledare för RBS 90 på FMV och från 2000 även för RBS 70.

30-årsjubileum

RBS 70 är ett gammalt system, men fortfarande aktuellt för export och efter modifieringar och kompletteringar även högaktuellt för att ingå i Nordic Battle Group.

Den 17 juni 1975 skrev FMV avtal med AB Bofors om serietillverkning av RBS 70 eldenheter, dvs sikten, stativ, robotar, underhållsutrustningar mm. Tillsammans med tilläggsbeställningar blev omfattningen 523 eldenheter och drygt 5 500 robotar.

Studier och utveckling

Studier av ett nytt luftvärnssystem började 1968, som alternativ till ett eget utvecklat system studerades förbättrad Redeye och förbättrad Blowpipe. Den luftförsvarsutredning, som startade 1967 genomfördes, och i slutrapporten 1970 rekommenderades ut-

veckling av RBS 70. Utvecklingen skedde i samverkan med GRD, Schweiz. Landet valde dock att inte gå vidare med seriebeställning. Eldenheterna skulle förses med IK-utrustning. En sådan utvecklades vid SATT Elektronik AB med start 1972. En spaningsradar PS 70 skulle också tillföras förbandet. Den utvecklades vid LM Ericsson i Mölndal med start 1972. Totalt levererades 100 st PS 70 och 10 PS 701.

Leverans och utprovning

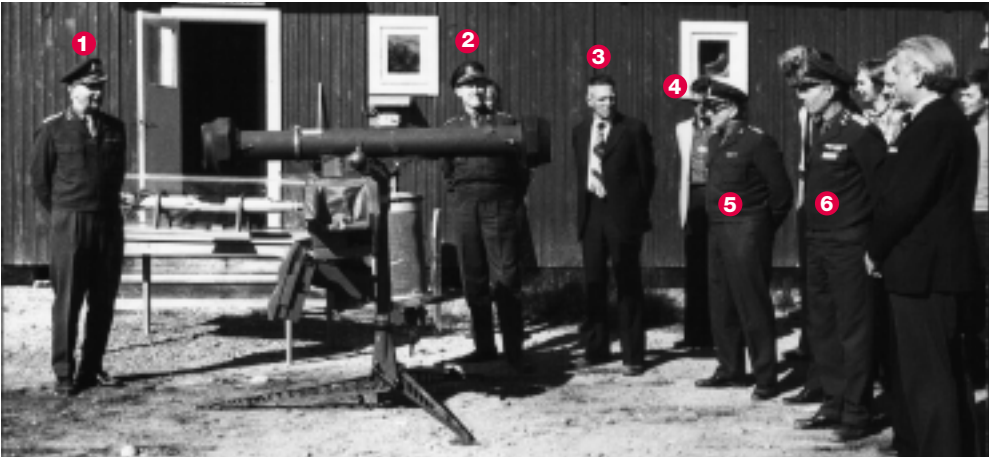
Den första försöksmaterielen från Bofors levererades 1973. Redan efter två år visades en prototyp av radar PS 70 upp för pressen. Radar PS 70 blev starten på Giraffamiljen, som i olika varianter blivit en exportsuccé. Den senaste är UndE 23. Seriematerielen RBS 70 levererades med start 1977. Robotar kom att levereras fram till 1984.

RBS 70 på export

18 länder har anskaffat RBS 70. Under 2002-2005 har beställningar gjorts av Finland, Australien, Tjeckien, Lettland och Litauen. Sverige och Norge är i särklass de största kunderna, men även länder som Venezuela, Argentina, Dubai, Bahrein, Singapore, Indonesien, Malaysia, Pakistan, Thailand och Irland har RBS 70. Även USA har några system.

REMO RBS 70

I slutet av 1990-talet genomfördes renovering och modifiering av RBS 70. Åtgärderna var livstidsförlängande.

FMV och Bofors förevisar RBS 70 eldenhet för chefen för armén i aug. 1977. 1. Genmj C-G Ståhl, FMV 2. Öv Elvir Rufelt, FMV 3. Projektledare Axel Odelberg Bofors 4. Projektledare FMV Åke Ringqvist (vit kavaj), 5. Övlt Reinhold Lathi Arméstaben 6. Arméchefen Nils Sköld.

RBS 70 mot framtiden

Det finns för många eldenheter, robotar och radarstationer jämfört med behovet 2006. IK-systemet avvecklas och ska ersättas av ett nytt, kallat P 105. Tre kompanier RBS 70 kommer att föras över till Lettland via Saab Bofors Dynamics resp Ericsson Microwave Systems.

Begagnade svenska PS 70 finns sedan tidigare även i Litauen.

Den kvarvarande materielen kommer att moderniseras med mörkerkapacitet och småmålsförmåga. Med i Nordic Battle Group finns RBS 70, innehållande 4-8 eldenheter och 2-3 UndE 23.

Foton: Okända fotografer

Robotutprovningen ägde rum i Vidsele. Stefan Kjellberg, som arbetar i RBS 70/90-projektet vid FMV sedan 1989, var tekniker på Lv3 i Norrtälje och han sköt 4 robotskott 1977. Vid utprovning 1979 av lv-robotvagn 701 sköt han ytterligare ett skott.

Skrik-Lasse

Jag var en av Styckjunkare Larssons pojkar, byggda för gång i is, okända för hugg, slag, stötar, köld och värme under åren 1968/69 på Lv 3 i Norrtälje, uttagen som gruppchef på spaningsradar PS 04 R. Skrik-Lasse, namnet som han var mer känd under, var underofficer och trupputbildare av numera obefintligt slag. Denne personifierade taggtråd och härdsmälta och var i själ och hjärta mycket snällare än vad man kunde föreställa sig. De första dagarna ihop med Lasse var snarast en chock, som så småningom gick över.

Bland andra låg jag samtidigt med Lasse Nylén, sedermera känd som chef för Rikskriminalen och numera som GD för Kriminalvårdsstyrelsen. Båda var vi gruppchefer på Stridsledningstroppen. Styckis hade antagligen lite svårt att skilja mellan oss två. Det hände ganska ofta att Lasse bölade i korridoren på kasernen *Thölén!* Om jag då stack ut huvudet i korridoren och svarade, så skrek Lasse: *Nej, nej, nej inte den Thölén den andre Thölén* och vice versa.

Skrik-Lasse var föredömligt kunnig på området, vilket kan exemplifieras genom följande historia. I den kolsvarta natten grupperade vi radarn i närheten av Hjulstabron på en höjd, vars tillfartsväg var väl övervuxen, men Styckis hittade den i moraset. Vi grupperade och orienterade radarn efter konstens alla regler. Plötsligt ställer sig Lasse upp och studerar markeket på PPI:et. *Ni har orienterat ett halvt varv fel!* skrek han. Så öppnade han dörren ut mot den svarta natten, studerade horisonten och konstaterade att visst var det ett halvt varv felorienterat. Vi jagades ut att kolla igen med kompassvinkelmätaren och Lasse hade naturligtvis rätt.

Skrik-Lasse ogillade uppställningar

Jag tror att Skrik-Lasse ogillade morgonuppställningar och avlämningar till kompanichefen, för plötsligt en morgon saknades Lasse vid uppställningen. Några förvirrade gruppchefer visste inte riktigt om det var på sin plats att bland de andra yrkesofficerarna lämna av själva till kompanichefen. Kompanichefen hoppade över oss helt sonika vid avlämningen. Det visade sig att Lasse avsiktligt uteblivit och sannolikt stått gömd någonstans. Efteråt fick vi gruppchefer naturligtvis en rejäl utskällning för att vi inte tog initiativ och lämnade av. Efter den morgonen dök aldrig Styckis upp vid morgonuppställningarna.

Ni var bäst, men ta mej faan inte bra!

Vi gossar på Strito var väl inte kända för att vara några framstående soldater, när det gällde infanteritjänst och strid. Vid utbildningskontrollen för ”marsch, skydd och förläggning”, drabbades vi av ett eldöverfall under fordonsmarschen. Av någon outgrundlig anledning fungerade försvaret och motstöten riktigt bra. Det gjorde emellertid inte hela utbildningskontrollen för kompaniet som helhet. Dock fick Striton en elege för sitt uppträdande vid eldöverfallet. Detta var major Frändegårds enda positiva omdöme vid

Artikelförfattaren

Leif Tyrén är generalsekreterare i Försvarsutbildarna och ansvarig utgivare för tidskriften Försvarsutbildaren. Varje nummer utkommer i över 36 000 ex. Hans Lv 3 och Vaddöminnen bleknar inte.

Foto: Försvarsutbildarna

Muck för Skrik-Lasses pojkar 1973. En av gossarna talar och överlämnar gåvor till Lasse, som rest sig från sin stol. På lilla bilden: Lasse i sin rätta miljö – Väddö skjutfält Foton: Okända fotografer

efterföljande genomgång med kompaniet. Skrik-Lasse, som tyckte att uppställningar var tjafs och civila fasoner, beordrade konstigt nog uppställning efter genomgången. Alla vi gossar på Striton trodde att nu skulle Lasse komma med några berömmande ord till oss. Icke så! Han kom farande över kaserngården, så gruset sprutade om fötterna, och innan vi hann kommendera Giv Akt! och lämna av så skrek han: *Ni var bäst Era djävlar, men Ni var ta mej faan inte bra!* och så vände han på klacken och gick.

När vi frågade vad som gällde efter att vi haft tjänst i radarn, i busken, fick vi höra: *Äta, tugg, svälj och ikull!*

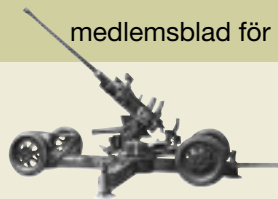
När vi tyckte att det vore skönare att bo i barackerna istället för i tält på Väddö så skrek han: *Ä' de' tälta ligg - så ä' de' tälta ligg!*

När vi tyckte att något var i tyngsta laget, gastade han: *Fatta, lyft, spring!*

Under en övning var vi grupperade på kullen i läskiga skogen. Då lyckades gossarna, som hämtade maten från koket, inhandla en tårta på vägen, för att pigga upp tillvaron i tältet. Styckis skulle naturligtvis bjudas på en bit. När han fick se tårten vrålade han, *Va faan, tårta! Det är ju krig för helvete!* Han lät sig dock väl smaka.

Ett återseende på Väddö

Skrik-Lasse var en person, som man skydde som pesten, eller som man gillade skarpt. Själv tillhörde jag dem som gillade honom skarpt. Några år efter lumpen träffade jag Styckis igen. Han hade då blivit Inflationskapten, vilket han tydligen ogillade, eftersom han hade sina gamla gradbeteckningar som styckjunkare kvar under sina tre stjärnor. Jag gick en central FBU-kurs på Lvbyn och tyckte att Styckis kunde komma ner till Lvbyn på eftermiddagskaffe. *Det har jag tamejffaan inte tid med.* grymtade Lasse. Klockan halv tre dök Lasse upp vid Lvbyn, där vi satt några stycken vid trädgårdsmöbeln och fikade. Lasse hälsade naturligtvis inte, han tittade på alla utom på mig, och utstötte: *Det var nå'n djävel, som tyckte jag skulle komma hit och dricka kaffe!* Många skulle säkert ha blivit stötta vid ett sådant tillfälle, men inte jag. Jag kände Skrik-Lasse alltför väl för att ta åt mig av något sådant. För mig var Skrik-Lasse ett föredöme, med alla sina konstigheter och brister. Han var trupperad av allra renaste vatten, kuning och med en enastående förmåga att få pojkar redo för gång i is, okända för hugg, slag stötar, köld och värme. Jag minns Skrik-Lasse med stor värme!

Bo Pederby

Samtliga foton

Berättarcafé Beredskapstiden

Öppna järnvägsvagnar med 20 mm livakn kopplades till loket. Dessa tre entusiaster, Lars Hermansson, Göte Sjöo och Jan Burell har återskapat en sådan vagn, som nu finns på järnvägsmuseet i Gävle.

Det senaste caféet om Beredskapstiden hölls 3 oktober 2005. Då berättade Helmer Falk om sin beredskapstid. Helmer har efter kriget fått viss insyn i det signalspaningsarbete, som bedrev från olika platser på Lidingö. Hans far var chef för signalspaningen på Försvarsstaben under beredskapen, före det att FRA bildades.

Tyskarnas skifferkod knäcktes av en svensk. Helmer berättade om att matematikern och professorn Arne Beurling knäckte tyskarnas chiffrerade telekommunikation. Därför fick Försvarsstaben veta, vad tyskarna skulle företa sig t ex vid invasionen av Danmark och Norge. Lennart Andersson skildrade livfullt tjänsten vid kanonerna i 38 graders kyla och dess problem med uppvärmning. Hur man praktiskt taget varje dag i Kiruna hade överflygningar, som man sköt efter ibland. Birgitta Berner beskrev kupongsystemet för livsmedel. Anita From Aronsson visste mycket om rostade ärtor och klarskinn för kaffetåren. Ett 25-tal personer deltog i Berättarcaféet.

Från Lidingö kom förutom Helmer Falk, Carl-Gustaf Dahlerus och Lennart Andersson. Carl-Gustav har intresserat sig för livställningarna på ön. Det är Lennarts inkallelseorder här nedan. Statstelegram med en prioritet, som ett sådant hade då. Observera de breda röda kanterna.

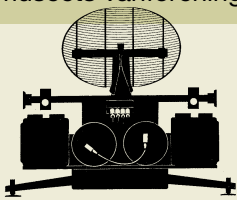

Helmer Falk har skrivit ner sina minnen och lämnat materialet till museet.

refererar

Bo Pederby

Berättarcafé

Centralinstrumentering

m 48

Teknik och förband

Under *caféet* 14 november 2005 fick vi inblick i hur truppslaget tog ett mycket stort steg framåt, när vi lämnade de mekaniska centralinstrumenten och gick över till det första elektroniska instrumentet m/48. Under åren mötte vi problem som drev på utvecklingen i olika steg över cig 760 till datorstinna luftvärnssikten sammankopplade med automatkanoner på stridsfordon. Avancerad och stötkänslig teknik var bestämmande för vårt taktiska uppträdande under långa tider.

Bengt Wännman var repövningsledare på 50-talet och berättade om förbandens erfarenheter av den nya materielen.

Sven Olof Gahnström tjänstgjorde 34 år i teknisk tjänst på Lv 3. Han berättade om hur radarstationerna PE 07, PS 23 och PS 17 fungerade under åren.

Torben Teiling, som vi ser i förgrunden, var vår främste hjärna bakom utvecklingsstegen av centralinstrument från cig m 48 till cig 760. När Torben funderat ut en teknisk lösning i teorin, så fann man honom många gånger sittande med lödkolven för att konstruera och kolla sin idéns bärighet.

Tack, Torben, för att du lät dig övertalas av Stig Schylt att komma ända från Lidingö till *caféet* och berätta.

NYA CHANSER! Två Berättarcaféer och två Årsmöten

Nya Berättarcaféer våren 2006

Museets Vänförening inbjuder till museet

Måndagen 13 mars 2006 kl 18 30

Ämne: *Idrott och skytte vid Lv 3*

Måndagen 24 april kl 18 30

Ämne: *LvSS under 1940- och 1950-talen*

Vi har bett personer, som minns, att berätta.

Vad vet du själv? Kom och berätta och ta med t ex bilder.

Ingen föransmälning

Lv 3 Kamraterna och Museivännerna

har 2006 års årsmöten samtidigt.

Torsdagen 23 februari 2006

kl 19 00 på OffenCiven

Efter förhandlingarna intar vi årtmiddag.

Anmälan senast 15 februari till

Bosse Liljegren 0730 – 70 73 56 alt.

Georg Werle 0176 – 175 90 / 154 67

Inte medlem ännu? Passa på att bli det då.

Georg Werle

Boken Luftvärnets historia efter 1979, behövs!

Foto: Bo Pederby

Museichefen Georg Werle har bl a varit bataljonschef i Hemvärnet.

Vem eller vilka skriver medan tid är?

Det ökande och ständigt föränderliga hotet från luften har inneburit att de senaste 25 åren har varit dramatiska och turbulenta för det svenska Luftvärnet. Det har varit en tid av uppbyggnad, därefter en tid då våra eldrör kommit på efterkälken, en tid med övergång till Robot, samt de senaste årens försvarsbeslut, med en näst intill total avveckling av det svenska Luftvärnet. Fram till 1979 är Luftvärnets historia, mycket väl dokumenterad av Carl Herlitz. Hans historia avslutas, när robotperioden med RB 70 börjar år 1977.

Det har som sagts, hänt mycket fram till i år, 2006, med Luftvärnets fredsförband och utvecklingen av olika vapensystem – mycket kommer att falla i glömska, om inte dokumenterandet fortsätter, medan de finns personer kvar som minns och kan berätta om de senaste 25 åren.

Luftvärnets materielsystem

I en bok om Luftvärnets senaste historia bör givetvis materielsystemen få en given plats och bakgrunden till eldrörsluftvärnets succesiva sorti. Idag finns endast ett eldrörsluftvärn kvar, Lvkv 90. De drastiska nedskärningar som genomförts av de olika materielsystemen bör belysas.

Åtta regementen och kårer har försvunnit – idag finns endast ett luftvärnsregemente

Denna dramatiska neddragning har genomförts från början av 1960-talet till år 2005.

1979 i november flyttar LvSS från Frösundaviks herrgård på Ing 1:s gamla kasernområde i Solna till nybyggda lokaler i Norrtälje. Sommartid bedrivs som tidigare LvSS:s verksamhet på Väddö skjutfält.

1982 Skånska Luftvärnsregementet Lv 4 lokaliserar från Malmö till P 7 i Ystad och Sundsvalls Luftvärnsregemente, Lv 5 avvecklas.

1991 Arméns Luftvärnscentrum, LvC, organiseras och lokaliserar till LvSS:s lokaler på Lv 3 i Norrtälje. Chef för LvC blir Luftvärnsinspektören.

1992 Luleå Luftvärnsregemente Lv 7 i Luleå samlokaliseras med I 19 i Boden.

1993 Göta Luftvärnsregemente Lv 6 flyttar från Kviberg i Göteborg till I 16 i Halmstad.

1994 Samtliga luftvärnsregementen byter namn till luftvärnskårer. Nu kallas endast de förband som sätter upp brigader regementen. Luftvärnet ingår i brigader och fördelningar.

1997 Skånska Luftvärnsskåren Lv 4 i Ystad avvecklas.

1997 Arméns Luftvärnscentrum LvC avvecklas och med avvecklingen försvann befattningen Luftvärnsinspektör.

Försvarsbeslut 2000 fick dessa följder:

Gotlands Luftvärnsskår Lv 2 i Visby och Roslagens Luftvärnsskår Lv 3 i Norrtälje avvecklas.

Gotha Luftvärnsskår Lv 6 i Halmstad blir återigen regemente, Luftvärnsregementet. Luftvärnets Stridsskola LvSS flyttas från Norrtälje och ingår i Luftvärnsregementet.

Norrlands Luftvärnsskår Lv 7 blir Norrlands Luftvärnsbataljon underställd I 19.

Försvarsbeslutet 2004 innebar

Norrlands Luftvärnsbataljon avvecklas.

Luftvärnets storhetstid innehöll följande luftvärnsförband, som jämförelse med det enda luftvärnsregemente vi har kvar år 2006

Luftvärnsinspektör

Luftvärnsskjutskola

Luftvärnets Kadett- och Aspirantskola (LvKAS)

Arméns Radar- och Luftvärnsmekanikerskola (RMS)

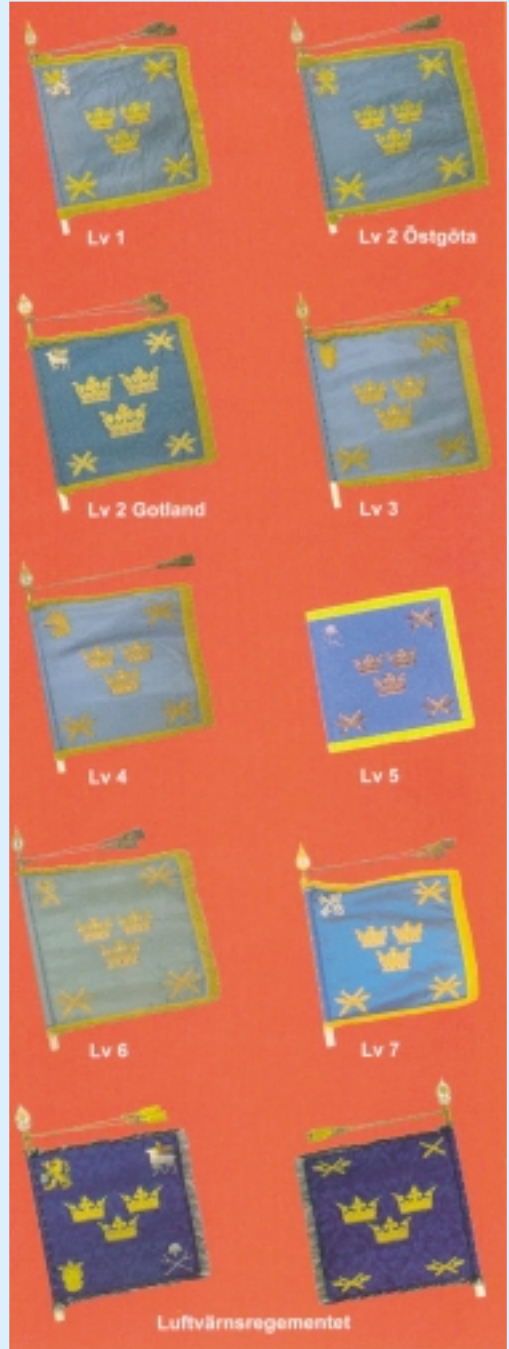
Tre luftvärnsregementen

Fyra luftvärnsskårer

Ett luftvärnsbatteri på Gotland och en mängd skjutfält.

Till höger: De åtta standaren samt Luftvärnsregementets standars båda sidor. Bilden ur boken Luftvärnets chefer under 1900-talet. Författaren, överste Ulf Persson, som i boken samlat fakta om chefer och chefsporträtt samt förband.

De åtta troppade standaren förvaras på Luftvärnsregementet.

Christer Urbom

Stockholms luftvärnsställningar 1939 – 1945

Christer Urbom började sin militära bana 1961 på Lv 3. 1964 flyttade han över till KA 1. Tiden 1981 fram till pension 2002 var Christer chef för KA 1 mobförråd, därefter arbetade Christer som konsult åt Fortifikationsverket (FortV) med avvecklingen av truppbefästningar inom Stockholms stad och hela länet i övrigt . Christer Urbom är även ställföreträdande chef för Luftvärns-museet.

Foto: Georg Werle

Äldre luftvärnstaktik diskuterades uppe vid värnet för en av 7,5 cm pjäserna i Tollare. Jämför omslags-bilden.

Foto: Olle Madebrink

Christer Urbom berättar om luftvärnsställningar

Tollare i Nacka tillhörde yttre ringen av Stockholms luftvärnsförsvar. Bilden ovan visar värnväggen i ett 7,5 cm lvpjäsvärn.

Tollareställningen är den bäst bevarade och den med flest antal objekt i Stockholmsområdet. Ställningen ligger på höjden 200 m NO Tollare träsk utefter ett motionsspår.

Ovan Stockholms Luftvärnsförenings högborg, tidigare Navigationsskolan, på Mosebacke. Huset besöktes av gruppen.

T v utsikten från taket, där man övade lvsoldater.

Foto: Bengt Fransson

Luftvärnets högborg och Tollareställningen

3 september besökte medlemmar i Luftvärnets Befälsutbildningsförbund under ledning av Olle Madebrink dels Mosebacke, där Stockholms Luftvärnsförening utbildade lvsoldater och dels luftvärnsställningen i Tollare. Omslagsbilden visar hur högt och fritt ställningen ligger.

Vi besökte även huset på Mosebacke och gick upp på taket, där många soldater övat målfångning och följning under ofredsåren.

Karta ovan visar med olikafärgade punkter var de olika typerna av förband var grupperade. Denna karta kan du studera i storformat på Luftvärnsmuseet i Norrtälje. Alla dessa luftvärnsförband var mobiliserade under några kritiska perioder för att försvara Stockholm. Textremsorna intill tecknen markerar att ställningarna kommer att bevaras.

- 7,5 cm kanonbatteri
- 40 mm automatkanontropp
- halvcirkel 20 mm automatkanontropp
- Strålkastartropp

Luftvärnsförbandens uppgifter

Ytförsvaret

7,5 cm luftvärnsbatterier m/36

grupperades i fortifikatoriskt utbyggda ställningar runt Stockholm på yttre och inre ring, för att bekämpa anflygande bombflyg mot staden och dess omgivning. Det fanns 20 ställningar.

Punktförsvaret

40 mm och 20 mm förbanden

grupperades nära de olika skydds-föremålen t ex broar, vattenverk, värmekraftverk, industrier mm. I Stockholm fanns trettioen fortifikatoriskt

utbyggda ställningar för 40 mm luftvärnstropp m/36 på marken, i torn eller på kraftigt förstärkta hustak. För 20 mm förbanden byggdes tjugofyra ställningar liknade de för 40 mm.

Strålkastarförbanden med 150 cm strålkastare och lyssnarapparater

fanns på fyrtio förberedda lys- och lyssnarplatser runt Stockholm med uppgift att i första hand belysa mål för 7,5 cm förbanden och om möjligt samverka med jaktflygförbanden.

Skanskvärn

Värn för 40 mm lvpjäs (bortre) och del av ett eldledningsvärn (främre). Skyddsföremålet var bl a gamla Skanstullsbron.

Luftvärnsställningen ligger på berget 200 m SO Skanskvärns-skolan. Min hund Callas är den ständiga följeslagaren på uppdragen.

Foto: Christer Urbom 2002

Ekensbergshöjden

Värn för 40 mm lvpjäs (taktäckt) samt ett eldledningsvärn. Förbandet bestod även här, av en 40 mm luftvärnstropp m/36. Luftvärns-troppens skyddsföremål var Ekensbergsvärvet. Funktionen är i dag något annorlunda. Värnen är uteplats och lekplats för de boende i området. "Ställningen" är belägen omedelbart väster om "hårnålskurvan" på Ekensbergsvägen.

Foto: Christer Urbom 2003

Käppala

Ställningen för 7,5 cm luftvärnsbatteri m/36 hade bl a uppgiften att bekämpa fientliga plan anflygande från öster. Ställningen överlämnades i det närmaste komplett till Lidingö 1994 med en 8 cm lvpjäs. Lidingö hembygdsförening har ansvaret för vårdandet. Platsen ligger på höjden vid Tellusvägens slut.

Enda historiska luftvärnsställningen där man kan se en pjäs idag. Gå dit och studera.

Foto: Christer Urbom

Värnen för en 40 mm automatkanon på Långholmen

Luftvärnstroppens huvuduppgift var att skydda Västerbron. De två värnen var avsedda för luftvärnstroppens två 40 mm lvpjäser. Under beredskapsåren sköt man skarpt från denna ställning. Bo Pederby bodde då högt upp i ett hus på Reimersholme och såg spårlysen och hörde kanonaden.

Foto: Christer Urbom 2002

Tantolunden

Idag. De fyra luftvärnsvärnen bevaras exteriört. Värnen igenfylldes under 1960-talet. Tjugo skyttevärn och en ammunitionsdurk i berg raserades 2004. Ställningen är belägen på västra, högsta delen av Tanto.

Då. Skyddsföremålen torde ha varit Liljeholmsbron och Årstabron. Förbandet bestod av en 40 mm luftvärnstropp m/36. I bakgrunden till vänster skymtar svagt Årstabrons brobåge.

Foto: Christer Urbom 2002

Ofredsårens luftvärnshistoria

I Luftvärnsförbundet och museet finns idag tre personer, som forskar om Stockholms luftvärn och dess verksamhet under åren 1939 – 1945. Deras samlade fakta ger tillsammans en god bild av verksamheten.

Olle Madebrink, förbundets ordförande, historiker med specialområde Stockholms Luftvärnsförening 1935 – 1945.

Georg Werle, vår energiske museiföreståndare, samlar och systematiserar dokument och bilder, vilka tillsammans med museets samlingar är en guldgruva för besökare och forskare.

Christer Urbom arbetar för **FortV** med att antingen behålla befästningar som kulturarv eller riva och återställa marken, båda uppgifterna i samarbete med markägaren. Dokumentationen av dessa befästningar är en viktig del.

B

PORTO BETALT

Vårt Luftvärn.
Luftvärnets Befälsutbildningsförbund
Box 27803, 115 93 Stockholm

Aktiviteter våren 2006

Försvarsinformation på Försvarshögskolan

Torsdagen 2 februari 2006 kl 18 00

Mer information se s 8

Lv 3 Kamraterna och Museivännerna

har 2006 års årsmöten samtidigt

Torsdagen 23 februari 2006

Kl 19 00 på OffenCiven

Mer information se s 17

OffenCivens Ekonomiska Förening Årsmöte på OffenCiven

Fredagen 10 mars 2006 kl 18 00

Ingen föransmälan

Luftvärnets Befälsutbildningsförbunds Årsmöte på Försvarshögskolan

Torsdagen 30 mars 2006 kl 18 00

Mer information se s 8

Berättarcafé på museet Idrott och skytte vid Lv 3

Måndagen 13 mars 2006 kl 18 30

Mer information se s 17

Program för ULv vårtermin 2006

Mer information se s 10

Helgkurs Lv i framtida insatser

Väddö 21 – 23 april 2006

Mer information se s 9

Berättarcafé på museet LvSS under 1940- och 1950-talen

Måndagen 24 april 2006

Mer information se s 17

Nationaldagsfirande i Stockholm

Tisdagen 6 juni (helgdag)

Mer information se s 10

Nationaldagsfirande i Norrtälje

på OffenCiven kl 13 00

Tisdagen 6 juni (helgdag)

Anmälan senast 31 maj 2006 genom att
betala kuvertavgift

100 kr på bankgiro 5435-9369

*Våra föreningar behöver Dig.
Kom och trivs på våra aktiviteter.
Hjärtligt välkommen*

Senaste nytt på hemsidorna